

Utvärdering av Spelarutbildningen – en helhet

Modellen *Spelarutbildningen – en helhet* klubbades av Förbundsstyrelsen hösten 2017 och omfattade utbildningsperioden 2018-20. Samtidigt beslutades att modellen skulle utvärderas inför kommande utbildningsperiod, dvs verksamhetsåren 2021 och framåt. I beslutet angavs också att utvärderingen skulle innehålla *”kontinuerliga uppföljningar av utbildningsmiljöer och utifrån pågående forskning”*.

Utvärderingen är nu genomförd och avrapporteras härmed till ordförandekonferensen.

Bakgrund

Förbundsstyrelsen beslutade i augusti 2019 att det var dags för en utvärdering. Utvärderingen tar här sikte på Ordförandekonferensen 2020. Frågan återkommer därefter, med stöd av Ordförandekonferensens inspel, till Förbundsstyrelsen efter sommaren 2020.

Utvärderingen har genomförts genom intervjuer, enkäter, ekonomisk analys och sammanställning av data.

I Spelarutbildningen – en helhet försöker SvFF beskriva processer och aktörer inom svensk fotbollsutveckling och hur detta hänger samman. Modellen innehåller även en rad riktlinjer och rekommendationer från SvFF:s sida. Spelarutbildningen - en helhet fastställdes hösten 2017 och gäller under perioden 2018–2020. Modellen omnämns i SvFF:s mål och strategidokument kopplat till fotbollsutveckling.

Den övergripande inriktningen för Spelarutbildningen – en helhet är:

- En beskrivning av (riktlinjer för) hela spelarutbildningsverksamheten på nationell och distriktsnivå i svensk fotboll.
- Hålla ihop spelarutbildningen i svensk fotboll med bredd och elit i samma modell.
- Senarelägga selekterings- och specialiseringsprocessen.
- Bredda antalet spelare som får delta. Fler spelare erbjuds bra träningsmiljöer och tillfällen.
- Mindre fokus på talangidentifiering och mer på utveckling.

Utvärderingen har försökt undersöka om de förbundsaktiviteter som ingår i Spelarutbildningen – en helhet, hos såväl SvFF som SDF, på ett optimalt sätt stöder SvFF:s mål och strategier.

Analys av Spelarutbildningen – en helhet

Syftet med modellen Spelarutbildningen – en helhet synes vara att stärka helheten, samsynen, tydligheten och samarbetet mellan föreningar, SvFF och SDF. Det finns i modellen en vilja att hålla samman svensk fotboll. Riktlinjer tas fram i modellen. Riktlinjerna är i vissa delar relativt kortfattade och svåra att följa upp utan förklarande direktiv. Ett genomgående drag är att det inte hänvisas till källor för de påståenden som förs fram i modellen.

En klar majoritet av distrikten är positiva, och en del är mycket positiva, till modellen som helhet, samtidigt som ett flertal ser utvecklingsmöjligheter. Modellen beskrivs återkommande som ”bra i det stora hela” och att det är mycket positivt att modellen finns där som ett hjälpmedel att ta diskussion kring svensk spelarutbildning, exempelvis med föreningarna i det egna distriktet.

Modellen ska omfatta hela den svenska fotbollsrorelsen, men det är väldigt påtagligt att distrikten strukturerar sin spelarutbildning på olika sätt. Öppen verksamhet, selekterande verksamhet och uppsökande verksamhet ser ut på olika sätt i olika delar av landet. Delvis kan det förklaras av olika förutsättningar. Stora delar av Norrland samt Stockholm sticker ut extra i utvärderingen i det avseendet. SDF beskriver själva att det är naturligt, utifrån de egna förutsättningarna, att bedriva just den verksamhetsmodell som man själva nyttjar.

Värdet att ha ett direkt riktat bidrag från SvFF till SDF, som ska vikas till fotbollsutveckling, kan inte nog betonas utifrån de intervjuer som har genomförts med distrikten. Det riktade distriktsbidraget som SU-bidraget utgör har varit en förutsättning till fotbollsutveckling inom distrikten de senaste knappa 15 åren. Samtidigt är det uppenbart för merparten av de intervjuade distrikten att det finns en upplevd spänning kring SU mellan SvFF:s styrning mot landslagsselektering samt de övriga delar som handlar om att främja bredare fotbollsutveckling. SU-verksamheten innehåller också brister ur ett landslagsperspektiv.

De mervärden som beskrivs av distrikten kopplat till deras möjlighet att anställa fotbollsansvariga på heltid är väldigt påtagliga. Möjligheten att ha heltidsanställda fotbollsansvariga i distriktet bedöms, utifrån denna utvärdering, som en viktig del i att verkställa arbetet med strategiska prioriteringar och ägna sig åt exempelvis uppsökande verksamhet i större utsträckning.

I fråga om distriktens uppsökande verksamhet i föreningsmiljö uttrycks av vissa distrikt en önskan om tydlighet och styrning av SvFF. Det finns goda exempel på strukturerad uppsökande verksamhet i vissa distrikt, medan andra betonar bl.a. resursbrist som en orsak att man inte orkar bedriva denna verksamhet i större utsträckning.

Utvecklingslägret ses av merparten som en positiv utbildningsmiljö och det finns en önskan hos många distrikt att fler spelare och ledare ska få uppleva denna miljö. Det finns hos distrikten en relativt unison bild av de nya regionala lägren (16-17 år) som infördes som en följd av Spelarutbildningen – en helhet. Lägren anses fylla en stor funktion och är väldigt uppskattade. I utvärderingen är nog detta det mest enhetliga beskedet som ges från distrikten.

Nafuverksamheten upplevs variera mycket runt om i landet. Verksamheten upplevs som mycket positiv och mindre positiv beroende på vilket SDF som berörs. Vissa Nafuregioner har präglats av ett mycket stimulerande och utvecklande distriktsövergripande samarbete.

När det gäller fotboll i skolan, som är en viktig pusselbit i spelarutbildningen, konstateras att ett stort antal spelare bedriver sin utbildning vid LIU. Sett ur det perspektivet bör svensk fotboll överväga att i högre utsträckning prioritera kvalitetssäkring av denna skolmiljö - som bör ses som en möjlighet att gynna ett stort flertal.

Tre distrikt har under de senaste åren inte – i olika utsträckningar – deltagit i selekterande delar av verksamheten knuten till Spelarutbildningen – en helhet. Genomgående i utvärderingen har företrädare från SDF och SvFF uttryckt en önskan efter att finna ett sätt att hålla ihop helheten och att samtliga delar av svensk fotboll deltar i de aktiviteter som man gemensamt beslutat. Företrädare från de distrikt som i olika delar valt att inte delta i vissa aktiviteter har framfört missnöje främst kring förankring och underbyggnad av modellen.

Evidens – koordination och fördjupning av forskning

Den svenska spelarutbildningen ska baseras på aktuell forskning. Det framgår av SvFF:s mål och strategier. Det är därför inte orimligt att SvFF – för att ytterligare stärka trovärdigheten kring förbundsarbetet och för att finna styrka i samsyn kring barn- och ungdomsfotboll – analyserar hur man fördjupat skulle kunna koordinera, förmedla och arbeta med forskning. Det bör konstateras att SvFF redan har anlitat en forskningssamordnare för elitfrågor inom fotbollsutveckling. Behovet finns rimligen även inom frågor om spelarutbildning kopplat till barn- och ungdomsfotboll. Forskningsöversikten i denna utvärdering identifierar ett flertal av dessa frågor att arbeta vidare med. Svensk fotboll bör därför överväga hur man fördjupat kan tillgodogöra sig aktuell forskning.

Sammanfattning, slutsatser och rekommendationer

Utvärderingen av Spelarutbildningen – en helhet 2018–2020 påvisar stora skillnader i hur spelarutbildningen bedrivs i olika distrikt. Distriktens öppna, selekterande och uppsökande verksamhet inleds, genomförs och avslutas på olika sätt och vid olika tillfällen. Vissa skillnader beror på geografiska och demografiska förutsättningar. Andra skillnader tycks bero på skilda traditioner och hävdvunna kulturer.

Vid sidan av distriktens arbete har utvecklingslägret, regionala läger, Nationella fotbollsutbildare samt distriktsungdomsturneringarna utvärderats.

Slutsatser som dras är bland annat

- att utvecklingslägret bör regionaliseras och på så sätt nå ut till fler,
- att distrikten i största möjliga mån bör ges möjlighet att heltidsanställa fotbollsansvariga,
- att nuvarande SU-roll bör tas bort och att selektering till landslag bör bedrivas av SvFF,
- att resurser och fokus bör läggas på en uppsökande verksamhet i föreningsmiljö och på utbildning/fortbildning av föreningsledare, samt
- att Nafu-organisationen bör förstärkas och att dess uppdrag och styrning bör förtydligas.

Det föreslås även att svensk fotboll genomför ett arbete för att hitta fler gemensamma guidelines/riktlinjer för kvalitetssäkring av spelarutbildning i förbundsmiljön.

Utvärderingen förslår också att modellen Spelarutbildningen – en helhet bör förtydligas, bland annat i fråga om syfte, struktur och terminologi.

Det framstår också som att det finns många områden och frågor kvar att bearbeta i förhållande till de elitförberedande miljöerna som inte inryms i denna utvärdering. Det är därför inte orimligt att föreningsmiljöer i allmänhet och betydelsen av relationen mellan föreningsmiljöer utreds ytterligare inför det att framtida modeller kopplat till Spelarutbildningen – en helhet fastställs.

En rekommendation inför kommande överväganden kring Spelarutbildningen - en helhet är att också väga in de parallella processer som projektet *Ökad Samverkan i Fotbollsrorelsen* innebär.